

V E T E R A  
M O N I M E N T A .

In quibus præcipuè  
MUSIVA OPERA SACRARUM,

PROFANARUMQUE ÆDIUM STRUCTURA,

*Ac nonnulli antiqui Ritus, Dissertationibus,  
Iconibusque illustrantur.*

JOANNIS CIAMPINI ROMANI,

MAGISTRI BREVIUM GRATIÆ,

Ac literarum Apostolicarum Majoris Abbreviatoris, necnon  
in utraque Signatura Referendarii.

P A R S P R I M A .



ROMÆ, MDCXC.

Ex Typographia Joannis Jacobi Komarek Bohemi,  
apud S. Angelum Custodem .

---

SUPERIORUM PERMISSU.

*Majoribus* Musivis operibus prisca Romani sternere consueverunt quæ pedibus calcabantur, & ut plurimum sub dio posita erant. Hoc enim operis genus durabile maximè est, injuriis temporum minimè obnoxium. Verum non hominum, aut animalium figuras, sed foliatas tantùm picturas, illisque persimiles, quas Arabicas nominamus, repræsentabat.

*Medium* inde opus, minoribus (ut jam dictum est) lapidibus conficitur; ideoque facilius in eo exprimi possunt figuræ, quæ licet lapidum diversorum crustis, sive fragmentis formatae, rudes nihilominus apparent. Duo hinc afferuntur exempla; primum in Tab. XXXI. sub Fig. 1. extatque adhuc integrum in Basilica S. Laurentii in agro Verano; alterum sub Fig. 2. quod in Basilica Liberiana, cum penè lacerum diù jacuisset, anno Jubilæi 1675. bo. me. Fabritius Guastaferrus necessarius meus restituit; & hodie iterum in ruinam labitur.

*Minimi* demùm operis prævetustis temporibus elaborati, exemplum est in Ecclesia S. Alexii, dextrâ mox ingredientibus parieti affixum, quod olim in pavimento jacuisse memini: hoc verò illud esse opus, quod *vermiculatum* propriè dicitur, semper sum arbitratus. Hujus occasione quatuor alia antiqua, & profana exempla in Lectoris gratiam sub oculis referre duco, quæ habes in Tab. XXXII. ubi sub num. 4. supradietum *vermiculatum* opus expressum est, & adhuc visitur in eadem Ecclesia S. Alexii. Alia duo sub num. 1. & 2. sunt in Ecclesia S. Mariæ Transyberim in Parastata, quæ triumphalem arcum sustinet, ac è conspectu Sacrarum. Tertium verò

sub num. 3. anno præterito repertum fuit in quodam antiquo Monumento, tertio ab Urbe lapide, extra Portam Asinariam, nunc S. Joannis via Latinâ. Figura hinc expressa Somni (nî fallor) imaginem repræsentat, cum tota nigra sit, alludens ad tenebras noctis; sinistrâ tenet tres flores, quos papaveris esse judicio, quod Somnum conciliat, estque ipsius Somni characterismus: quid autem dextrâ ferret, haud apparet, cum temporis lapsu deletum sit: fortè verò cornu illud erat, in quo aquam Lethæam gestasse, Poëtæ fabulantur.

Allatis exemplis, nonnulla etiam alia vetusta adjiciam, quæ cum paucissimis nota sint, idè gratiora fore confido. Primum habes in Tabula XXXIII. ubi Europam Agenoris Regis Phœniciaë filiam à Jove in bovis formam transformato, raptam vides. Quod ex Ovidio Metamorph. 2. aliisque, notissimum est.

Musivum hoc adè minutis marmoreis lapillis constat, ut artis miraculum dici possit. Hodie inter spectabiliora Eminentiss. Cardinalis Caroli Barberini asservatur, & quaquà libeat, instar tabulæ pictæ movetur. Habet in altitudine palmos tres, uncias novem, tantundem ferè in latitudine.

Hoc Musivum opus nobis significavit amicus noster Stephanus Fantonus Caltruccius, nobilis Prænestinus, ipsius Civitatis copiarum equestrium Ductor, extra, ac prope ejusdem Civitatis mœnia repertum fuisse, in loco vulgò dicto *l' Arcione*: ubi adhuc multa rudera, multaque parietinæ visuntur, quæ antiquitùs variis marmorum incrustationibus, variisque columnis, aliisque Corinthiacis ornamentis obductæ

